

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 24. Ljubljana, 16. grudna 1895. XXXV. leto.

Vsebina: Vabilo na naročbo. — Jos. Ciperle: Národna vzgoja. — M. Janežič. Spisje in podlaga spisovnemu pouku v II. oddelku zgornje skupine na jednorazrednicah. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Vabilo „Slovenskega učiteljskega društva.“

Vabilo na naročbo.

S pričujočo številko zvršuje „Učiteljski Tovariš“ svoje pet in trideseto leto. Veliko časa je minulo od l. 1861., ko je naš list prvikrat stopil pred slovensko učiteljstvo. Razni listi koncem leta navadno povdarjajo, kaj so vse storili v minoli dobi za to ali ono stvar, za ta ali oni stan itd. „Učiteljskemu Tovarišu“ pa ni treba črkice lastne hvale, ker ga hvalijo dosti lastna, slovenskemu učiteljstvu in ljudskemu šolstvu blagonosna dela in pa uspehi, kateri se kažejo v toliko sijajnejšem svitu, ker so se časi in razmere slovenskemu učiteljstvu v minolih 35. letih prav stvarno spremenile.

Vendar dosegli še nismo vsega, kar gre po vsej pravici nam in našej šoli. Dela, in sicer resnega in vstrajnega dela na domačem šolskem polji je še mnogo, mnogo.

Dandanes živimo v nekakem novem, razburjenem času in gorje nam in našej šoli, ako ne bodemo razumeli in spoznali zahtev sedanjega časa; žal, da jih je premnogo še med nami, ki „z odprtimi očmi ne vidijo“, kje se je treba dela najbolj lotiti.

Učitelj mora dobro poznati duh časa, biti mož od nog do glave ter vedno čuvati in popravljati svojega notranjega človeka, sicer bode duh časa zamoril nas in našo sedanjo šolo.

V ta namen si išči učitelj dobre družbe pri svojih sotrudnikih, pri naših prijateljih, ne pa pri nasprotnikih ljudske šole. Slabotnež se naslanjaj na močnejšega, kakor se ovija beršljan po močnem hrastu, neveden hodi k razumnemu, bojazljivec k srčnemu, omahljivec k vstrajnemu in novinec pa k skušenemu tovarišu svojemu; **vsì pa delajmo za jednega in jeden za vse!**

V tem smislu bode budil „Učiteljski Tovariš“ v novem letu svoje tovariše in boljše, ko ga bode podpiralo slovensko učiteljstvo in razumništvo, boljše bode tudi izpolnoval težavno svojo nalogo.

Zatorej prosimo, da bi mu tudi v novem letu bili zvesti naročniki in sotrudniki ter se zbirali kot stari in novi tovariši okrog svojega „Tovariša“.

Ob jednom se pa iz vse duše zahvaljujemo vsem „Tovariševim“ dosedanjim preblagim podpornikom in sotrudnikom, ki so mu tako blagovoljno in ljubeznjivo pomagali pri izvrševanju njegove naloge. Reči moramo, da dobi „Učiteljski Tovariš“ od slovenskega učiteljstva prav mnogo duševne podpore in to dela veliko čast slovenskemu učiteljstvu, katero s tem kaže, da napreduje ter se zaveda dolžnosti svojega stanu. Ko bi se le še upravnik „Učiteljskega Tovariša“ mogel tako zadovoljno izraziti o gmotnih podpornikih njegovih, kakor se urednik v duševnih! Res je, da so naše plače majhne, vendar resna volja in zavest, da sama dobra volja in obljube ne pomagajo nič, mora privedi vsakterega izmed nas do spoznanja in prepričanja, da je gmotna podpora prvi pogoj obstanka vsacega lista — torej tudi našega. In to je tisti vzrok, ki prisili čestokrat urednika in upravnika, da ne moreta vselej tako vstreči naročnikom, kakor bi rada.

Zdramimo se torej v novem letu ter stori tudi v tem oziru vsakdo svojo dolžnost!

Za šestintrideseti letnik našega lista imamo obljubljenih več obširnejših spisov; izmed teh omenimo samo nastopne: Gospod profesor Fran Orožen bode priobčeval: „**Ustavoznanstvo**“; g. nadučitelj Jernej Ravnikar je poslovenil za naš list Pestalozzijevo ljudsko povest: „**Lienhard und Gertrud**“; g. nadučitelj Janko Leban nam je obljubil daljšo razpravo „**O pravopisju v ljudski šoli**“; g. nadučitelj Janko Toman bode seznanjal „Tovariševe“ bralce z „**Delovanjem slovanskih učiteljev, oziroma njih časopisov**“; g. A. Likozar bode priobčeval „**Cvetličje v šolskem vrtu**“ v posameznih mesecih v letu; učitelj Jakob Dimnik bode priobčeval „**Avstrijsko zgodovino v ljudski šoli**“, katero je sestavil na podstavi sedanjega učnega črteža ter II., III. in IV. Berila; g. Josip Novak z Brezovice je nabral na podlagi III. Berila „**Zbirko slovniških nalog**“; g. nadučitelj J. Zupanec bode pisal obširneje

„O razvitku šolstva na Črnigori“; gg. Fr. Črnagoj, E. Gangl, „Gorjanec“, „Pesimist“ i. dr. bodo napolnjevali predale „Listka“; g. E. Gangl nam je obljubil več primernih pesmic; g. Iv. Šega bode zbiral iz šolskih listov razne vesti za „Vestnik“.

Tu smo omenili le daljše obljubljeni spise, na razpolago bomo imeli pa tudi še več krajših člankov in razprav, katere so nam obljubili naši znani sotrudniki. Svojo pomoč so nam dalje tudi obljubili gg.: prof. S. Rutar, prof. Fr. Gabršek, meščanski učitelj Josip Ciperle, Lj. Stiasny, A. Kecelj, J. Likar, J. Režek, K. Česnik, Št. Primožič, J. N. Jeglič, J. Krulec, Fr. Ks. Trošt, M. Janežič, J. Janežič, Lj. Fettich Frankheim, J. Cepuder, J. Novak, J. Furlan, c. kr. okr. šolski nadzornik A. Žumer in mnogi drugi okrajni šolski nadzorniki i. dr.

Uže samo ta imena so nam prok, da bode list vstrezal zahtevam našega stanu, prosimo le, da storé tudi naročniki svojo dolžnost.

„Učiteljski Tovariš“ bode izhajal v svoji dozdanji obliki in po sedanji ceni na 1¹/₄ poli v 1. in 16. dan vsacega meseca.

Naročnina naj se pošilja g. Al. Kecelj-u, Kongresni trg št. 3.

Pisma in vsi uredovanja tikajoči se dopisi pa naj se blagovoljno pošiljajo odgovornemu uredniku J. Dimniku, Šubičeve ulice št. 3.

Ljubljana, 15. grudnia 1895.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva“:

Jakob Dimnik,
t. č. urednik.

A. Žumer,
t. č. predsednik.

J. Furlan,
t. č. tajnik.

Al. Kecelj,
t. č. upravnik.

Národna vzgoja.

(Spisal **Jos. Ciperle.**)

96.

Naši pradedje bili so poštenjaki. Kakor piše Karamzin, ni bilo med njimi ne tatov, ne razbojnikov. Tudi goljufov ni bilo, kajti drugače bi ne bili tako radi zahajali med nje tuji kupci, kakor pripoveduje Karamzin tudi. Zato so jih pa menda ti kupci toliko bolj sleparili in peharili; in sleparjeni, peharjeni so bili osobito Slovenci vedno in vedno do današnjega dne.

A pri vsem tem videli so Slovani vedno in vedno, da oni, ki so jih goljujali, so si nabirali vedno večje zaklade, kopičili si vedno večja bogastva. Pri vsem tem pa so bili ti goljuji vendar obče spoštovani in cenjeni možje, — kakor je tudi še dan danes. Vsak je namreč poštenjak toliko časa, dokler ga slučajno ne zaprò, naj drè še tako ljudi.

Vedno in vedno bil je oni mož, ki je imel groš. O tem, kako si pridobiva marsikdo svoje imetje, ne povprašuje navadno servilni svet. Oj, kako radi klanjajo se ljudje vsacemu dvonogatemu denarnemu mehu, in grobijan imenuje se oni, ki se mu noče klanjati.

Ni čuda tedaj, da se je tudi pri nas jela majati ona dična krepost, ono krasno poštenje. Nekoč ni bilo treba pri nas pisanih protokolov, ne dolžnih pisem, ne menjic. Kar se je reklo, to je stalo, kar se je obljubilo, to je veljalo; in gorjé nekoč vsacemu, ki bi ne bil storil tega, kar je obljubil.

Tudi pri nas žalibog jeli so se ljudje pesmehovati onemu, ki je bil opeharjen; a še več, tudi pri nas nastopati jeli so ljudje, kojim beseda in obljuba ni bila več sveta, tudi pri nas začela se je izpodkopavati in rušiti poštenost. A znano je tudi, kako rado nam vse spodleti, posebno to, kar mislimo, da smo prijeli s prav veliko zvijačo in pretkanostjo. Tako spodleti nam tudi tu, kjer mislimo opehariti koga.

97.

V nepoštenosti ostali so tedaj naši ljudje vedno le pritlikovci, pravi pravcati šušmarji. Več ugleda imeli bi gotovo povsod, ako bi bili ostali stari poštenjaki. V nepoštenosti ne bode med Slovenci nikdar posebnih kapacitet, med tem ko v poštenosti mogó biti ali postati celo vzorni. Recimo kar kratko in malo: za goljufijo so Slovenci preneumni.

Pošteno mišljenje, pošteno dejanje, pošteno postopanje vselej in povsod, — to bodi naša zadača. Naj se nam očita, da smo robati, da smo sitni, da smo trmoglavi; a temu ne dajajmo nikdar povoda, da bi nam mogel reči kdo: vi ste nepošteni!

Pridi, kar hoče: poštenost bodi vedno naše geslo in naša opora.

Vsi oni pa, ki pridejo v dotiko z narodom in z njega otroci, naj ne omagajo vedno in vedno naglašati pomen, vrednost in veličanstvo poštenosti, da je ta krepost najbistvenejši del človeškega značaja, in da Slovenec, s kojim ni spojena popolnem ta krepost, nima pravice nazivati se Slovenca.

98.

Ako ravno v vsacem Slovenci tiči precej mnogo nekega ponosa, koji imenovati bi se dal kmečki ponos, vendar se on tako težko povzdigne do nekega družega ponosa, ki bi mu bil dostikrat jako potreben in koristen, do tako zvanega narodnega ponosa. Slovenci se ne znajo postaviti, kakor se navadno reče. Temu vzrok je pač v prvi vrsti, da največ ne vemo, za kaj bi se postavili. Druge ljudi slišimo tolikokrat, kako naglašajo povsod svojo domovino, svojo narodnost, svojo zgodovino, krasoto in jakost svojega jezika, šege in navade svojega naroda, i. t. d. Slovenci pa, ki se brigamo raje za

vse drugo, nego za svoje odnošaje, ne vemo ničesa naglašati o svoji domovini, o svoji narodnosti, zgodovini, i. t. d. Da se ne blamiramo, pa raje molčimo. Vse drugače bi se čutili, ako bi poznali svojo domovino vsaj tako, kakor jo poznajo premnogi tujci, ko bi vedeli natančno, kaj vse ona hrani v sebi, ko bi natančno poznali vesoljni svoj narod, kako misli, čuti in po čem hrepeni. Nikdar ne bi smel usojati si tujec grditi pred našimi očmi naših rojakov, če so ga tudi morda kedaj malo resasto pogledali; in ne usojal bi si tudi tega, ako bi vedel, da ima vedno pred seboj človeka, ki ga nadkriluje v vednosti o svojem narodu.

Res, tudi slabosti imamo Slovenci, če ravno morda ne toliko, kolikor jih imajo drugi narodi, zato so pa tehtnejše. Prva naša slabost je ta, da vedno mislimo, da smo slabi. Vsled tega nimamo tudi toliko potrebnega narodnega poguma. Kaj pravite, da smo slabi? Morda li zato, ker nas je komaj jeden in pol milijona? Stavim, da bi mislili tudi, da smo slabi, ako bi nas bilo pet milijonov. Naši nekdanji gospodarji so nas že tako vzgojili, da se kar ne moremo postaviti na lastno stališče.

99.

Pa saj vidimo, kjer smo se postavili še po robu, tam smo tudi dosegli kaj. Najnovejši dokaz temu je celjska spodnja gimnazija. Ni veliko sicer, kar smo si pridobili ž njo; a vendar vidi se, da se le s pogumom da doseči kaj, in s slabostjo in prijenljivostjo nič. Kaj poje že o nas Vodnik?

„Za uk si prebrisanе glave,
Pa čedne in trdne postave.“

Ali to tudi ni nič? Ali ni v nas dovršeno popolnem to, kar je bistvo popolnega človeka, in kar Latinec izraža z besedami: „Mens sana in corpore sano“? In kaj pravi dalje Vodnik?

„Išče te sreča, um ti je dán,
Našel jo boš, ak' nisi zaspán.“

Zdaj pa vemo, kaj je druga naša slabost. Zaspáni smo. Probudili smo se sicer, probudili so nas pač naši nekdanji voditelji: Vodnik, Bleiweis, dr. Razlag i. dr. A žalibog, zgubili smo prehitro te može, in zdaj tavamo okoli brez voditeljev, ter se opravičujemo jedino le s svojo dozdevno slabostjo. S tem pač ne bomo prepodili niti jednega vrabca s svojih grmov. Ne bodimo no večne šolarde, le skrajna odločnost in skrajni pogum pomagal nam bode kaj; zaspanost in popustljivost pa prepuščajmo z lehkim srcem národnim invalidom.

100.

Razun vseh že navedenih nasprotnikov imamo pa Slovenci še jednega, ki je pač tudi nasprotnik naših nasprotnikov, t. j. židovstvo.

Govori se sicer med nami, da pri nas ni židov v toliki obilici, kakor n. pr. pri Nemcih, da je tedaj potrata časa, baviti se s tako zvanim židovskim vprašanjem. Toda mótimo se. Če ravno ne vidimo dan na dan židovskega nosú med nami, vendar čutimo dan na dan mogočno židovsko roko in židovski vpliv ravno tako, kakor drugi narodi.

Le poglejmo malo okoli sebe. Naši najdivnejši kraji, kakor n. pr. Bled z okolico je v židovski posesti, tržiška okolica je v rokah žalibog krščenega žida, i. t. d. Ali ne zarosí vsacemu poštenemu rodoljubu okó, ali mu ne zatrepeče srce, da ni več naše to, na kar smo posebno ponosni. Najkrasnejši slovenski kraj v židovskih krempljih. Ali ni zadosti že to, prestvariti največega humanitarnega sanjača v najhujšega antisemita? Ali bodemo morda še le takrat protisemitje, ko kupijo židi celo slovensko zemljo?

Potem pa še dalje! Vino, koje se toči po največ gostilnicah naših, je izdelek (ne pridelek) zagrebških in ogrskih židov; brnsko sukno, koje se tudi razpečava med nami, je tudi skoro vse židovski fabrikat, kajti tri četrtine vseh suknarjev v Brnu je židov. Dalje moka, koje kupujemo, semleta je največ po židovskih malinih, in žito, koje prodajamo mi, kupuje zopet žid, ter je prodaja zopet za dobiček. Tedaj v gospodarskem obziru odvisni smo popolnem od židov, kakor so sploh vsi evropski narodi.

Pač proti židovstvu ne bodemo opravili Slovenci sami ničesa. Premogočni so židje. V to bilo bi treba združenja vseh evropskih narodov, ki imajo trpeti od židovske moči. A tu se vidi ravno onemoglost teh narodov. Namestu, da bi šli skupno v boj pri tem vseobčnemu nasprotniku, kavsajo in ravsaajo se med seboj, cepijo dlako, ter skušajo škodovati drug drugemu v vsacem obziru. Podpihuje jih v to zopet tudi največ židovski časnikar, podpira jih sem ter tje židovski kapital — žid se pa smeje.

Tudi med nami razširjeni so mnogo preveč židovski časniki, lepa svota denarja potuje vsako leto od nas v židovske žepe za prav problematično duševno hrano. Ali bi ne bilo bolje, ako bi se obrnil ta denar za kaj družega? Saj smo ga krvavo potrebni vsi. Spametujmo se in recimo odločno: „Proč s temi in družimi židovski spakami!“

Neki nemški poslanec izjavil se je nekóč: „Jaz sem protisemit, ker sem narodnjak!“ Iz narodnega stališča v prvi vrsti bi morali tudi mi to biti, kajti nikdo ni naše narodnosti bolj blatil, nego židovski listi in ž njimi v družbi žalibog tudi tako zvana krščanska nemško-nacijonalna papirnata glasila. V drugi vrsti nam je pa potreben protisemitizen iz gospodarskega stališča, kajti žalostno, jako žalostno je tam, kjer je merodajen v gospodarstvenem obziru le žid, kakor n. pr. v Galiciji, Bukovini in na Ogrskem.

Držimo se gesla: Svoji k svojim!

Govoriti moramo še o narodnih vzgojiteljih in o družih sredstvih narodne vzgoje.

Prvi in najboljši vzgojitelji otrokovi so stariši. Gorje otroku, ki nima starišev, in gorje tudi onemu, ki nima dobrih starišev. Njih nauki, njih izgledi ostanejo neizbrisljivi v človeškem spominu. Med dobre nauke prištevati je pa gotovo navdušenje otroka za svoj narod, svojo domovino, svoj jezik in za vse lepe lastnosti svojega naroda. Ne boče se izneveril lahko oni, ki se je navdušil za vse to že v domači hiši.

Drugi vzgojitelj je šola, in sicer ljudska, srednja in viša. Tu bi se morala vtrjevati narodnost na znanstveni podlagi. A žalibog, da je prvič na Slovenskem premalo šol, in še te urejene so po mnogih kronovinah tako, da ne zadostujejo potrebam našega naroda. To bi se moralo pač preurediti, in nujno bi se morali potegniti naši poslanci po raznih zborih za to stvar.

Tretji so naši časniki. Ti bi činili lahko jako mnogo dobrega in koristnega v narodnem obziru, ako bi ne videli svoje glavne zadače v tem, da polemizujejo drug proti drugemu. Nam pač ni treba domačega prepira, ta luksuz prepustimo z lehkim srcem močnejšim narodom. Ravno v tem obstoji naša nesreča in to, da ne moremo doseči nič kaj koristnega, ker pri vsaki terjatvi naši nastopi le jedna stranka, druga se pa odtegne, ali pa morda celo z nasprotniki vred pobija to terjatev. Kedaj bodemo vendar prevideli, da na tak način gre vse rakovo pot.

Saj smo videli, kako vspešno deloval je naš Bleiweis v slavo našega naroda v svojih „Novicah“. Glavni vzrok temu je pa bil, da ni imel nikakoršnega domačega nasprotstva. Odkar se je pa zaplodilo med nas toliko časnikov, trobi pa vsak svojo, in narodna jedinstvo, narodna moč šla je rakom žvižgat.

Četrto sredstvo narodne vzgoje so pa naša narodna društva in naše čitalnice. Želeti bi le bilo, da bi bili vsi ti zavodi vedno le ognjišča, pri kojih bi se ogrevalo občinstvo za svojo domovino; in da bi ne trosili plamen razpora po Slovenskem, kakor se sem ter tje dogaja. Če je kakemu narodu potrebna sloga, je potrebna gotovo Slovencem tako, kakor lačnemu kos kruha.

Pomnimo: „sloga jači, nesloga tlači!“ Brez sloge ni napredka, brez narodne sloge je naroden propad.

Zadnje poglavje! — Le še par besed, preden se poslovim od čestitih bralcev. Da je narodna vzgoja potrebna, o tem ni dvomiti; kajti v strogo narodnem smislu vzgojeni otroci ne bodo nekoč samo dobri in vrli narodnjaki, ampak tudi dobri

in požrtovalni državljani. Z vspehom jačiti in dopolnjevati sile katerega si bodi naroda more le narodna vzgoja, ona vzgoja, ki je izšla iz naroda samega za narod sam. Pomnite: Dober Slovenec ljubi svojo domovino, svoj jezik, svoj narod, svojega vladarja, on je vedno pripravljen žrtvovati se zanj; on je veren, usmiljen, on ljubi resnico in pravico, on je poštenjak. — S tacimi lastnostimi obdarjen narod ne pojde v nič, ne bode ga razdejal vsak vihar, ampak po vsakem navalu nastopil bode še jači na pozorišče.

Toda pri narodnem vzgojevanji ne bode nas vodila nikdar misel, da bi prezirali ali zaničevali kateri si bodi drug narod ali jezik, saj vemo dobro, kolikega kulturnega pomena so tudi mnogi drugi jeziki; tudi vemo, da imajo tudi drugi narodi izvrstne lastnosti. Te bode pa cenil vedno vsak pošten narodnjak. Toda radi vseh kreposti nima biti primoran noben narod, da bi trpel pod slabimi lastnostimi kakega drugega naroda. Ni moško govoriti o tako zvanih inferijornih narodih, med koje so šteti tudi Slovenci, in ni moško delati potem zapreke tem narodom, ako stremé po viši omiki na narodni podlagi. Na kateri podlagi naj se pa potem prelevé inferijorni narodi v superijorne? Mari na tuji podlagi? — To bila bi tako gorostasna pedagogična nesmisel, da je ne najdemo večje nikjer. To se pravi, narod zadrževati nalašč v inferijornosti, to se pravi, narodu braniti, da se izomika, to se pravi, živemu narodu kopati grob, ter ga tirati s silo vanj. Tako ravnanje je nečloveško.

(Konec.)

Spisje in podlaga spisovnemu pouku v II. oddelku zgornje skupine na jednorazrednicah.

Na podstavi dosedanjih razprav, o pripravi dobre podlage spisovnemu pouku, priobčenih v lanskem letniku U. T., nadaljujem današnjo. Tudi tukaj pričnem z obravnavo berilnih sestavkov.

Kot učno knjigo rabim „Tretje berilo za občne ljudske šole“.

Postopanje pri obravnavi berilnih sestavkov je isto, kakor v prejšnjih oddelkih, le z večjimi zahtevami.

Ko učitelj seznaní učenca z glavno vsebino berilnega sestavka, učenec takoj ponovi podano mu tvarino. Lahko in kratko vsebino pove prosto brez vprašanj, težko in obširno pa v daljših odstavkih, t. j. le na nekatera vprašanja, katera so takorekoč dispozicija podani tvarini. Dispozicija, po kateri je učitelj podal učencem tvarino, se poišče ter večkrat ponovi, da si jo učenci zapomnijo.

Predno prestopimo k stvarni obravnavi berilnih sestavkov, omeniti mi je še prirodoslovja, katero je nov predmet v tem oddelku.

Tudi prirodoslovje vadi učenca misliti, mu pomnoži zaklad besed in jezikovnih oblik ter ga stori spretnega v izražnji mislij. Da prirodoslovje vadi učenca misliti, mora se poučevati nazorno t. j. na podlagi eksperimentov. Za take eksperimente pa ni treba Bog zna kakšnih aparatov, z čisto priprostimi pripravami, katere si učitelj večinoma lahko sam naredi, se dovolj stori. Seveda se mora učitelj na pouk pripraviti, brez take priprave ni aparatov, ne poskusov in tudi ne vspehov, bodisi za prirodoslovni, bodisi za jezikovni pouk.

Kar je učenec videl, opazoval in ostro spoznal, to naj v točnem govoru pove. Tako pripovedovanje ga dela spretnega v izražnji mislij in mu tvori dobro podlago spisovnemu pouku.

Pri stvarni obravnavi berilnih sestavkov si zapomnijo učenci po več izrazov za posamezne pojme, da se jim pomnoži zaklad besed, posamezne misli izražajo v drugačnih stavkih, kakor so v berilnem sestavku, ter koncem vsakega odstavka povejo glavno vsebino dotičnega odstavka.

Za stvarno obravnavo sledi čitanje.

Pred čitanjem naj učenci povejo učitelju še besede, katerih ne razumijo. Take besede si že doma zabeležijo, kar jih sili, da doma berilni sestavek pazno berejo.

Učenci tega oddelka vadijo se blagoglasno-lepemu čitanju. Podlaga sta mu gladko mehanično in logično-razumno čitanje. Blagoglasno-lepo čitanje se pa vendar ne da priučiti po pravilih, ampak le po dobrem vzgledu učiteljevem. Ako učitelj ne čuti tega, kar čita in ne da svojim občutkom v čitanji izraza, tudi učenec tega nikdar ne bode storil.

Vsebina čitanih berilnih sestavkov se kolikor mogoče prosto pripoveduje. Pripoveduje naj se glasno, počasi, prav naglašeno in brez ustavljanja; dobro naj se v izgovoru tudi pozna, kje ima stati ločilo.

Ako se pa priuče berilni sestavek po besedah na pamet, znati morajo dispozicijo berilnega sestavka vendar-le prosto povedati. Tu se pa večkrat prigodi, da je učitelj pri seznanji vsebine pred nadrobno razpravo po drugačno razvrsteni dispoziciji postopal, kakor je v berilnem sestavku, takrat naj se dispoziciji primerjata.

Po vsebini in obliki vzorni berilni sestavki naj se tudi deklamirajo, kar pomnožuje učencu moč duha in sposobnost v govoru in tako tvori dobro podstavo spisju.

Iz računstva učimo učence štiri operacije z celimi in desetinskimi števili v razširjenem krogu do milijona. Kako je tu pri reševanju nalog postopati, omenil sem že v I. oddelku zgornje skupine. Omeniti mi je le še o napisovanju nalog. Pri napisovanju uporabnih nalog pišejo ali

cele besede ali pa besede okrajšujejo. Ako okrajšujejo besede, priuče se ne le najnavadnejšim kraticam, ampak tudi, kako se besede sploh smejo skrajševati. Učitelj naj nikar ne pozabi učence pri vsaki priložnosti na to opozarjati.

Ko nalogo rešijo, povejo popolen odgovor, večkrat ga tudi zapišejo. Z zapisovanjem odgovora zamudimo sicer nekoliko časa, a ker je v prid ne le jezikovnemu, ampak tudi računskemu pouku, in ker se čas, katerega v to porabimo, lahko pridobi s tem, da pri nekaterih nalogah pišemo le števila, drugo si zapomnimo, naj se pismeni odgovori večkrat uporabljajo.

Iz slovnice in pravopisja si prisvoje:

Spol samostalnika po pomenu in končaji; sklanja samostalnika s tremi vzgledi vsakega spola.

Predlog.

Sklanja samostalnika v zvezi s pridevnikom.

Speljava in sestava samostalnika in pridevnika.

Glavni in vrstilni števniki.

Svojivni zaimek.

Razširjeni stavek s prilastkom, dopolnilom in prislovnim določilom.

Ozki in široki, trdi in mehki soglasniki.

Najnavadnejše kratice in ponavljanje iz pravopisja do sedaj vzetega.

Omenjam še enkrat, da vse, kar vzamemo iz slovnice in pravopisja, porabimo ustmeno in pisмено v govoru.

Stavki pa naj ne bodo vedno o enih in istih predmetih (omari, mizi i. t. d.), učenec naj se napeljuje, da tvori stavke o predmetih, o katerih je čital v berilnih sestavkih in katere vidi v prosti prirodi.

V zvezi s temi slovničnimi in pravopisnimi nalogami goji se tudi prepisovanje.

Kedaj se imamo narekovanja posluževati, omenil sem že v zadnjem spisu, sicer pa učitelj že pri popravi raznih nalog vidi, kje bi bilo narekovanje koristno.

Preidimo k spisovnim nalogam!

Večji del snovi, katero smo ustmeno obravnavali pri čitanju raznih berilnih sestavkov, tudi pišemo. Tako snov obdelujemo po načrtu in prosto, po vprašanjih le malo, ker temu smo se priučili že v prejšnjem oddelku. Kako izdelujemo take naloge, omenil sem v zadnjem spisu, opozarjam le še na eno nalogo in sicer: „*napisovanje glavne vsebine, razdeljene po odstavkih berilnega sestavka*“.

Rudolf IV. Ustanovnik (Prosto).

Ta berilni sestavek se deli v 5 odstavkov.

1.) Rudolf IV. je bil naslednik Albrehtu II. Pospesheval je znanstvo in umetnost, ter v tem posnemal nemškega cesarja Karola IV.

2.) Rudolf IV. je utemeljil dunajsko vseučilišče in pričel zidati cerkev sv. Štefana na Dunaji. Zgodovina ga imenuje zaradi teh činov ustanovnika.

3.) Marijeta Širokoustna, katerej je umrl edini sin, izročila je Tirolsko avstrijskemu vojvodi Rudolfu IV. Cesar Karol VI. je potrdil to pridobitev.

4.) Rudolfovi nasledniki so pozneje pridobili Trst in pokneženo grofijo goriško.

5.) Moč habsburške rodovine je vedno rastla. Od leta 1438. bili so večjidel tudi nemški cesarji.

Na ustmena vprašanja, kaj pove prvi, drugi in tretji odstavek, učenci te stavke iz berilnega sestavka poiščejo in jih potem zapišejo.

Razun teh spisovnih vaj, izdelujejo liste, napišejo dopisnico, izpolnijo nakaznico in spišejo poselsko spričevalo.

Z listi pričeli smo že v prejšnjem oddelku ter pričeli učence glavni vnanji obliki lista. Predno pričnemo z prostim pisanjem lista, seznanimo jih z njegovimi deli. Iz podanega lista poiščemo namreč te-le dele: *a)* ogovor, *b)* uvod, *c)* govor, *d)* završetek, *e)* podpis, *f)* kraj in čas. Vsak del primerno razložimo. Ta načrt si učenci zapomnijo in na podlagi njega prosto pišejo liste. Ravno tako si tudi zapomnijo, kaj obsega „nadpis“ na zavitku in kako se napiše.

Listi in nadpisi pišejo se v enorižne zvezke, pozneje na papir in zavitek za liste. Tu naj se tudi omeni, kako se pošiljajo listi po pošti in koliko je plačati od lahkega, čez 20 g težkega in priporočenega. Da zamoremo več listov pisati, obdelujemo v listih tudi tvarino, katero smo obravnavali pri raznih berilnih sestavkih.

Pri dopisnici omenimo, kako se dopisnica rabi in kedar se sme rabiti. Poslužimo se uradne dopisnice, katero je pa treba nekoliko spremeniti. V ta namen učitelj prečrta, kar je preveč in pristavi, kar primanjkuje.

Tako pripravljene dopisnice razdeli potem učencem, pokaže jim navadno dopisnico ter nariše nadpisno stran na šolsko tablo. Kadar se učenci vsemu potrebnemu priuče, jo izpolnijo. Popravek dopisnice napišejo zopet na dopisnico, t. j. izpolnijo še eno.

Pri nakaznici postopamo tako-le:

Vsak učenec dene pred se poštno nakaznico, učitelj pa sproti riše in piše na šolsko tablo, kar si ogledamo. Ogledamo si najprej nadpisno stran.

Nadpisna stran je s črtami razdeljena na štiri oddelke: v levega, desnega, srednjega-zgornjega in srednjega-spodnjega. V zgornji oddelek zapišemo najprej s številkami vsoto (goldinarje tudi z besedami), katero pošiljamo. Pod to vsoto napišem ime, stan in stanovanje onega, komur denar pošiljamo. Srednji-spodnji oddelek izpolni poštni urad.

Levi oddelek imenuje se kupon. Na kupon se še enkrat s številkami zapiše vsota, katero pošiljamó ter ime in stan učenca-pošiljatelja.

Desni oddelek služi nam kot prostor za prilepljenje znamk. Koliko nakaznine v znamkah je treba na ta prostor prelepiti, najdemo na zadnji strani. Tukaj se priučimo lestvici nakaznine in opomnjam o tem, kako se rabijo poštné nakaznice.

Kadar si učenci vse to dobro utisnejo v spomin, izpolnijo nakaznice (na desnem robu zaznamujejo tudi vsoti primerno nakaznino) in oddajo poštarju-učitelju. Pri prihodnji spisovni uri se nakaznice zopet razdele mej učence. Sedaj jim razložimo, kako prejemnik (adresat) izpolni pobotnico na zadnji strani, učenci-pošiljatelji jo potem kot prejemniki, izpolnijo in podpišejo. Ko še kupon nekoliko od nakaznice odločijo, oddajo jo zopet izplačujočemu poštarju-učitelju, kateri jim pa nakazane vsote -- ne izplača.

Pozneje izpolnimo še eno nakaznico, pa tako, da je učenec mesto pošiljatelja prejemnik.

Poselsko spričevalo napišemo na šolsko tablo in si ogledamo, kaj vse obsega njegova vsebina.

V takem spričevalu mora biti zapisano:

- a) Ime, rojstveni kraj, starost in stan posla.
- b) Koliko časa je služil in kako je služil.
- c) Vzrok izpusta.
- d) Kraj, čas in podpis gospodarja.

Načrt si priučé na pamet. Na podlagi načrta izdelajo najprej ustmeno, potem pismeno spričevalo hlapcu, dekli i. t. d.

Kako pri spričevalu, ravno tako postopamo pri pobotnici. Iz podane pobotnice poiščemo naslednje točke:

- a) Koliko se plača? Zapiše se sè številko in besedo.
- b) Kdo sprejme? V pobotnici se zapiše podpisanec (podpisanka), spodaj na desnej strani podpis sprejemnika.
- c) Zakaj se plača?
- d) Od koga se sprejme? Zapiše se ime, stan in stanovanje plačnika.

e) Kje in kdaj se plača? V pobotnici se zapiše danes, spodaj na levi strani kraj in čas izdaje pobotnice. Ker se morajo pobotnice tudi kolekovati, prinesejo učenci v šolo „koledar ali pratiko“, da jim pokažemo, kako se poišče na lestvici vrednost vsoti primerne koleka.

Te spisovne vaje pišemo v enorižne zvezke. Da pa zamorejo v take zvezke lepo in pravilno pisati, priučiti se morajo temu pri lepopisji. Razne naloge svojih součencev, kakor tudi stare rokopise, naj učenci glasno čitajo, da se privadijo čitanji rokopisov. Posebno važni so sodnijski spisi. Pri takih spisih moramo seveda tudi skrbeti, da učenci razumijo njih vsebino.

Tako delujejo vsi predmeti za spisje, katero naj bude središče vsemu pouku; vsi predmeti naj bodo krepke in zdrave korenine, da zamore spisje biti krepko in rodovitno drevo. Po njegovem sadu spozna ne le nadzornik naše delovanje in učencevo sposobnost, ampak ljudstvo nas bode po njem tudi še pozneje sodilo. **M. Janežič — Dob.**

Listek.

Učiteljski izpiti nekdanj in sedaj.

Predno preidem k svojemu predmetu, pojasniti mi je v prvi vrsti, v kakšnih razmerah je živel ljudski učitelj v pričetku 18. stoletja in v kakem položaji je bila njega šola. O ljudski šoli v današnjem smislu govoriti, je seveda težko, akoravno je bila za deželo ustanovljena uže s šolskimi zakoni 16. stoletja. Za take šole je bil vsprejet posvetni učitelj po občinskem predstojniku, in potrjen po cerkveni oblasti. Imeti je moral potrebna svojstva in smelo trdim, da je bil obstoj ljudske šole v kakem kraju zavisen od sposobnega cerkovnika, ki je vodil potem pouk v občini do svoje smrti. Predno pa je nastopil svojo službo, prestati mu je bilo izpit pred komisijo, obstoječo iz župnijskega predstojnika, njega pomočnikov in župljanov. Pred to komisijo, zbrano v župnijski cerkvi, je moral kandidat pokazati vsa svojstva dobrega (?) pevca, ker takega so potrebovali pri cerkvenih opravilih. Prebivši izpit iz glavnega predmeta, se je podala komisija v župnišče, kjer je imela nalogo izprašati kandidata iz drugih, tudi učitelju potrebnih predmetov. Bral je navadno nekaj odstavkov iz sv. pisma, ker je nedostajalo šolskih knjig, potem je odgovarjal na stavljenja vprašanja iz katekizma, pokazal, ako zna pisati, in ako je znal še kaj številiti, je bil izpit končan. Podelila se mu je služba, katera mu ni donajala toliko, da bi mogel preživiti sebe in morebiti svojo prav obilo družino. Zato se je pa uže prej pobrinil, izučivši se kakęga obrta, kakor črevljarstva, krojaštva i. dr. Tako se je poleg svojega obrtovanja pečal tudi s svojim postranskim poslom — z učiteljevanjem!

Ako si še ogledamo prostore njegovega delovanja — zatôhle delarne, natlačene z ukaželjno mladežjo, ne redko v družbi, katere niti imenovati nočem, vihteč nad njo svoje tedanje najboljše učno sredstvo — brezovko, potem imamo dovolj, da se ne čudimo vspehom, katere je zabilježil zapisnikar ob vršitvi učiteljskega izpita v l. 1729. in ki se glasé v prevodu:

„Ker se je po smrti dosedanjega učitelja oglasilo pet prosilcev (Liebhaber), je krajni župnik prosilce v cerkvi vspricho (vor Augen und Ohren) cele občine poskusil v petji. Po zvršitvi se je podal ž njimi

v župnišče, kjer so bili na sledeči način in s sledečim vspehom izprašani:

1.) Martin Ott, črevljar tukaj, v 30. letu njegovega življenja, je pel v cerkvi 3 pesmi. Učiti se mu je melodije, njegov glas bi bil lahko boljši. Bral je Genesis (I. knjiga Moz.) 10, 26 do konca (bis aus), črkoval je verz 16—29. Branje je zadostovalo, v črkovanji je napravil dve pomoti. Trojni rokopis je bral — srednje, tri vprašanja na pamet, odgovoril — prav; iz katekizma 54. vprašanje povedal (?) brez pomote; neizveden pa je v računstvu popolnoma.

2.) Jakob Mähl, tkalec iz D., jih ima petdeset že za seboj, je pel 3 svete pesmi, toda njih melodije so prešle v druge pesmi; glas bi moral biti močnejši, zadrl se je večkrat, akoravno nepotrebno. Bral je Jozua 19, 1 do 7 z desetimi bralnimi hibami; črkoval je Jozua 18, 23 do 26 brez pomote. Trojni rokopis bral — slabo z ustavljanjem. Tri vprašanja na pamet — je odgovoril zadostno. Iz katekizma je povedal 41. vprašanje brez pomote; po nareku tri vrste spisal — s petimi pomotami; računstva nezmožen.

3.) Filip Hopp, krojač iz G., že star, potrť mož 60 let; mimgredé rečeno bi bilo bolje, da bi varoval dom, kot pa, da se je tega lotil. Pel je 2 pesmi. Glas kot stokajoč otrok, zašel večkrat v neprave pesmi. Bral Jozua 19, 7 do 13 — zelo strahotno; črkoval Jozua 15, 22 do 23 z dolgim ustavljanjem, veliki T mu je delal preglavice, vendar je končno premagal. Na tri vprašanja na pamet — je molčal (blieb fest sitzen). Tri rokopise bral, a sam uže v začetku priznal, da temu ni kos. Po nareku samo 3 besede zapisal — a bilo jih je mučno brati. Številjenje mu je popolnoma neznano, štel je po prstih, kakor majhen otrok. Naznanilo se mu je, da je neumno ravnal, zglasujoč se za službo, kar je priznal s solzami in stokanjem.

4.) Ivan Schütt, kotlar (Kesselflicker) od tu, ima 50 let zemeljskega potovanja, je pel 3 svete pesmi — s precejšnjim odobravanjem. Bral in črkoval je Genesis 10, 13 do 18 — ne posebno. Pri izpitu iz katekizma se je pokazalo, da iz nekaterih oddelkov nima vaje. Po nareku pisal 3 vrste — še zadostno, kar se pa tiče črkovanja — je napravil vendar 10 pomot! Iz številjenja znano samo seštevanje.

5.) Frid. Loth, podčastnik v Sch., kateri se je bojeval v veleplemenitem Grumbkow-em polku proti Švedom ter izgubil tam svojo nogo — 45 let star — je pel dve pesmi. Ima dober močen glas, vendar mu v celoti manjka melodije, jedenpot zašel v neko drugo pesem. Trojni rokopis je bral točno. Čital in črkoval je Genesis 10, 13 do 18 — še dovolj dobro. Katekizem — ima v glavi. Štiri vprašanja na pamet — tudi dobro. Po nareku spisal tri vrste, vendar z osmimi hibami. Številjenje: — zmožen seštevanja in nekaj odštevanja.

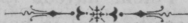
Ker se kotlarju radi njegovega potepanja po svetu ne more zapati, vojščak Loth bi pa tudi morebiti preveč vihtel svoj meč nad ubogimi otroškimi glavami, kar bi bolelo uboge matere, ter jim ranilo njihova srca, zato se imenuje Jakob Mähl, ker je na dobrem glasu, soglasno učiteljem te šole.“

Ako primerjamo te čase s sedanjimi, priznati nam je z zadovoljstvom in ponosom, da so se korenito izpremenili v korist učečih se narodov in tudi v hasen rodoljubnega sedanjega učiteljstva. In do tega je moralo priti, saj so uže v prejšnjih stoletjih delovali možje, katerim je bila blaginja priprostega ljudstva pri srci. Naj imenujem le Komenskega, ki je tako temeljito preosnoval tedanji pouk, odkazal ljudski šoli častno mesto, pisal za njo in za učitelje knjige ter odločno zahteval, da se mladina poučuje na podlagi materinegã jezika. Zato je bil pouk po šolah vedno uspešnejši in iz teh šol nastopal je vedno boljši naraščaj ljudskih učiteljev na pozorišče. Velik korak v izobrazbi učiteljskega stanu je napravil Francke 1707. z ustanovitvijo učiteljskega semenišča, akoravno so bili gojenci le bolj namenjeni meščanskim šolam in Francke-jevemu pedagogiju. Zlasti mi je pa omenjati Felbiger-jevega delovanja v službi nepozabne Marije Terezije, katera je bila takorekoč podlaga vsemu nadaljnemu procvitanju učiteljskega stanu. — Učitelju so se zabranili postranski zaslužki, ki so bili v sramoto vzvišenem poklicu. Zboljšali so se mu njega dohodki in s tem se je množil tudi vedno boljši učiteljski materijal. Občnemu šolskemu redu Marije Terezije sledila je l. 1805. „Politische Schulverfassung“, ki je zahtevala od vsakega učiteljskega kandidata za glavne šole šestmesečnega, za trivijalne šole pa tri mesečnega tečaja. V prospah izobrazbe učiteljeve pa je delovalo ob jednom na stotine pedagogov, naj imenujem le klasika Pestalozzi-ja in Diesterweg-a, kateri vsi so bili učiteljem vodniki na polji vzgoje in pouka.

Na podlagi državnega šolskega zakona iz l. 1869. so se pa osnovala lepo urejena učiteljišča, katera skrbé, da se učiteljski kandidati 4 leta teoretično in 2 leti praktično pripravljajo za svoj vzvišeni stan. Dal Bog, da bi nam iz njih došlo še mnogo navdušenih in na svoj stan ponosnih delavcev, v prid našemu narodu, ki ljubi in spoštuje dobre in delavne učitelje.

Iz teh črtic povzamemo, da je učiteljski stan napravil orjaški korak v socijalnem življenji in smelo trdim, da je med nekdanjim učiteljem in današnjim razloček tak, kot med nočjo in dnevom.

J. Krulec.

Naši dopisi.

Iz litijskega okraja. (Konferencija.) Okrajna konferencija učiteljstva litijskega okraja se je vršila dné 17. mal. srpana 1895. v šolskem poslopji v Litiji. Gospod nadzornik Francišek Gabršek otvoril konferencijo ob 9. uri dopoldne, ter navzoče ude iskreno pozdravlja in zagotovi, da bode z vsemi močmi deloval na to, da se šolstvo litijskega okraja povzdigne na ono stopinjo popolnosti, katero je mogoče doseči v sedanjih razmerah. Potem jih vabi, da naj se resno in stvarno udeležujejo važnih razprav dnevnega reda in povdarja lepo in važno nalogo okrajnih učiteljskih konferencij.

A to so omogočile šele šolske postave, katere je izdalo Njega Veličanstvo, naš presvetli cesar. Zato vabi gospod prvosednik zbrano učiteljstvo, iz dna srca zahvaliti se našemu premilemu vladarju za ta prelepi dar, ob jednem pa tudi spominjati se bridke zgube, katere je zadela prevzvišeno vladarsko hišo, ko je dné 18. svečana 1895. v Arku na Tirolskem umrl bojni maršal nadvojvoda Albreht. S klicem: „Bog ohrani, Bog obvari našega premodrega vladarja Franciška Jožefa I. Bog čuvaj našo premilo cesarico Elizabeto! Bog blagoslovi vso hišo habsburško!“ sklene g. prvosednik govor.

Na to zakliče konferencija krepko trikrat „Slava!“ ter navdušeno zapoje cesarso pesem.

Nadalje se spominja g. nadzornik v lepih besedah prejšnjega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. J. Bezljaja, prebere opravljeni red okrajne učiteljske konferencije in konstatuje navzočnost in nenavzočnost konferenčnih udov. Navzočih udov je bilo 36. Konferencijo sta počastila s svojo navzočnostjo tudi preblagorodni g. c. kr. okrajni glavar Matija Grill in član c. kr. okr. šol. sveta, prečastiti g. dekan Ivan Lavrenčič iz Šmartna pri Litiji.

Gospod prvosednik potem imenuje svojim namestnikom pri konferenciji gosp. J. Škrbinec-a, kot zapisnikarja pa sta bila per acclamationem izvoljena g. R. Mežan in g. J. Wohinz.

Potem poroča g. nadzornik jako zanimivo in obsirno o stanju šolstva v okraji, namreč o lanskih konferenčnih sklepkih, o izpremabah pri učiteljskem osebji, o statističnih podatkih, omeni in razlaga važnejše ukaze, ter poroča o učenem postopanju in učnih uspehah.

Govorec o spremembah pri učiteljskem osebji, se spominja g. prvosednik s toplimi besedami umrlega g. R. Peterlin-a, jako marljivega in obče priljubljenega učitelja v Kolovratu. Vsled poziva g. prvosednika ostane konferencija v znak skupnega sožalja razseže in zakliče: „Večni mu spomin med nami“.

Pri statističnih podatkih omenja g. prvosednik, da je bilo v šolskem letu 1894/5 v litijskem okraji 21 javnih in 5 zasilnih šol. Razen tega je bil v Toplicah pri Zagorji zasebni otroški vrt nemškega „Schulvereina“. Učni jezik je bil na vseh šolah slovenski. Na novo se v tem letu ni odprl noben razred. Stanje šolskih poslopij je v obče povoljno. Kar je v tej zadevi nedostatnega, skuša naj se sčasoma odpraviti. Šolska oprava se je tu in tam nekoliko izboljšala. Vsakdanjo šolo obiskovalo je 4429, ponavljalno pa 1216 otrok. Brez vsakega pouka je bilo 11.45%. — Na to preide k obravnavi posameznih predmetov, kaže, kako jih je treba učiti, doda opazke in opominja na doslednosti ter podaje dobre svete, zato, da bi sploh olajšal težko nalogo učiteljem in učencem.

Nadalje govori g. prvosednik o pouku sploh, o disciplini, zdravstvu i. t. d. Glede uradnih spisov opomni g. predsednik pred vsem, da se naj uvedejo s prihodnjim šolskim letom brezpogojno nove tiskovine. Potem navede vse uradne spise učitelja-voditelja ter krajnega šolskega sveta. Pri pozameznih dodal je navodilo, kako jih je spisovati.

Na konci svojega predavanja izraža g. predsednik željo, da bi bile opazke, ki jih je danes podal, vsprejete kot dobrohoteti navodi v daljno in vspešno delovanje, in polaga

prav toplo na srce harmonijo med učiteljstvom in kateheti in raznimi šolskimi faktorji, ker ravno ta veliko k dobrim učnim uspehom pripomore.

Konečno izreka vsem, ki so ga bistveno podpirali v njegovi službi s tem uspešnim delovanjem, svoje priznanje in svojo zahvalo.

Občno pritrjevanje je pričelo o zanimanji, s katerim je sledila konferencija predsednikovemu poročilu.

Na naslednjo točko vsporeda „Pisanje na nižji, srednji in višji stopinji ljudske šole z ozirom na metodo in obliko slovenskih in nemških črk“ moral se je pripraviti vsak ud konferencije.

Kot prvi poročevalec postavljen je sicer g. B. Čampa, a ker je nenavzoč, poslal je pismeno razpravo g. predsedniku, kateri naprosi g. učitelja J. Bartl-a, da jo prebere. Potem poroča o istem vprašanji gđ. Fani Jankovič. Obe razpravi bili ste dobro sestavljeni. Vnela pa se je vendar daljša debata. G. Zajec poroča potem o izdaji zemljevida litijskega okrajnega glavarstva. Konec debate vsprejmejo se sledeče točke:

1. Založi naj zemljevid litijskega okrajnega glavarstva okrajna učiteljska knjižnica s podporo okrajne blagajne.

2. Slavno c. kr. okrajno glavarstvo naj se naprosi, da blagovoli tudi županstvom naročiti, da kupijo ta zemljevid.

3. Delo naj prevzame odbor okrajne učiteljske knjižnice, kateri naj preskrbi tudi risarja.

O naslednji točki „Poročilo knjižničnega odbora o zaznamku knjig, ki so sposobne za šolarske knjižnice“ poroča g. J. Bartl, g. Jeglič pa izroči spis o nekaterih knjigah z nasvetom, naj se izroči knjižničnemu odboru, da jih pregleda in določi, katere izmed teh knjig bi bile sposobne za šolarske knjižnice, ker se do sedaj niso imenoval v zaznamku sposobnih knjig. Odbor naj o tem poroča pri prihodnji okrajni učiteljski konferenciji. (Vsprejeto.)

Po živahnej debati se potem določijo učne knjige in samoučila za prihodnje šolsko leto.

O stanji, vporabi in računu okrajne učiteljske knjižnice poroča v imenu odbora učiteljske knjižnice g. Fr. Slanc to-le:

Naša okrajna učiteljska knjižnica šteje 499 komadov. Knjižnica je imela od 4. rožnika 1894 do 17. mal. srpana 1895 103 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr. dohodkov, in 59 gld. stroškov, torej preostaja 44 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr.

Izposodilo se je 52 knjig 14 učiteljem, oziroma učiteljicam. G. Jeglič predlaga, naj bi učiteljstvo tega okraja ne plačevalo $\frac{1}{2}\%$ prinosa za okr. učit. knjižnico. Ko g. predsednik razloži potrebo in vrednost tega prispevka za posameznike, odstopi g. Jeglič od nadaljnega nasveta.

G. Zajec želi, da bi se omejilo naročevanje knjig in časopisov za okrajno učiteljsko knjižnico, in to zaradi stroškov pri izdaji zemljevida. Konferencija prepusti to zadevo knjižničnemu odboru.

Ko per acclamationem izvoljeni gg. Kovač, Kremžar in Vrbič pregledajo račune in poročajo, da so v redu, konferencija ves račun okrajne učiteljske knjižnice odobri.

V knjižničnem in stalnem odboru ostanejo po nasvetu g. Fr. Slanc-a in g. Zajec-a stari udje.

Pri zadnji točki dnevnega vsporeda „Posamezni nasveti“ omenja g. Zajec svojih dveh nasvetov: 1.) Gledé izdaje „Berila za ponavljalne šole“. 2.) Gledé izdaje primernih predlog za prostoročno risanje z navodilom.

S prijaznim razjasnilom g. prvosednika se g. Zajec zadovolji in umakne oba predlaga.

S tem je bil oficijelni del konferencije končan.

Zdaj se g. predsednik zahvaljuje gg. poročevalcem za trud in vsem navzočim za njih pozornost, spodbuja učiteljstvo k nadaljevanji njih lepega delovanja ter prosi, naj

vestno uporabljajo dane nauke in vsprejete nasvete v korist izročene jim mladine. Konečno želi, da bi današnja konferenca obrodila obilo sadu in zaključil konferenco ob 2¼ ure popoldne.

Predsednikov namestnik, g. Škrbinec pa se v imenu učiteljske ikreno zahvali gospodu nadzorniku za spretno vodstvo konferencije in za ves trud pri njegovem delovanju.

Po konferenci zborovalo je še „Učiteljsko društvo“ in potem je bil skupen obed v gostilni gospoda Oblaka. Z izbornimi pesmimi so nas tam razveseljevali gg. učitelji- pevci, pa tudi gđc. učiteljice-pevke. Le prekmalo prišel je čas, ko smo se morali zopet ločiti do prihodnje konferencije.

J. Wohinz.

Vestnik.

Osobne vesti. G. Fran Črnagoj, učitelj v Šmartnem pod Šmarno Goró, zadnji čas nadomestni učitelj v Št. Juriju pri Izlakah, je imenovan stalnim II. učiteljem na dvo- razrednici na Barji. Gđc. E. Žerjav, izprašana kandidatinja, nadomestuje obolelega nad- učitelja g. Fr. Paplerja v Borovnici in M. Gorjanc, izprašana kandidatinja pa obolelo učiteljico M. Gogalo v Dobu. Izprašana učiteljska kandidatinja gđc. Franica Vovk je dobila začasno službo učiteljice in voditeljice na jednorazrednici v Zaspah. G. Štipko Je- lenc, učitelj v Trnju, pride v Bozakovo.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je poslal g. nadučitelj Josip Kragel 6 K, katere je nabral pri „učiteljskem večeru“ v Trziči dne 4. t. m. Živelci darovalci!

Za A. Praprotnikov spomenik je nabral med kamniškim učiteljstvom g. nad- učitelj J. Čencič 7 K. Vrlim tovarišem bodi na tem činu pristrčna zahvala in gospode nadučitelje večrazrednih šol pa prosimo, da blagovolijo posnemati g. Čenciča, da nam bode mogoče postaviti našemu velezaslužnemu pokojniku dostojen spominek.

Prvi in drugi „večer“ Slov. učit. društva obnesla sta se prav dobro; predavanje je bilo zanimivo in udeležba mnogobrojna. Prihodnji zabavni večer bode dne 27. t. m. „Pri slonu“.

Andreas Freih. von Čehovin, k. k. Artillerie-Hauptmann. Ein österreichischer Held. Biographische Skizze von Johann Leban, Oberlehrer in Vigaun ob Zirknitz bei Rake in Krain. Preis 1 K (per Post 10 h mehr). Im Selbstverlage des Verfassers. — Ta 60 strani obširna knjižica, ki ima spredaj dobro pogojeno podobo junakovo, izšla je te dni. „Südsteirische Post“ piše v svoji 96. številki med drugim o nji tako-le: „Wir empfehlen das Büchlein, welches besonders geeignet ist das patriotische Gefühl zu wecken und zu stärken, allen Ortsschulrätthen und Schulleitungen auf das Wärmste“. Gospod pisatelj je dobil več priznavalnih pisem, a Njegova cesarska in kraljeva Visokost, nadvojvoda Ludovik Viktor je naročil 20 lepo vezanih iztisov.

Knjižnice za mladino je izišel 10. in 11. snopič.

Razpis častnih nagrad. Vedno glasneje se v novejšem času po javnih glasilih in v literarnih krogih izraža želja, naj bi Matica močnejše gojila v svojih društvenih knjigah leposlovje. Da tej želji ustreže ter pospeši razvoj slovenske pripovedne književ- nosti, razpisuje odbor „Slovenske Matice“ po določilih „Jurčič-Tomšičeve ustanove“ **200 goldinarjev** častne nagrade izvorni povesti slovenski, obsezajoči najmanj 10 tiskovnih pól. Ko bi pa ne došla nobena takšna povest, razpisujeta se zajedno tudi **dve** častni nagradi **po 100 goldinarjev** dvema izvirnima povestima, obsezajočima najmanj po 5 tiskovnih pól, oziroma dvema daljšima epičnima pesmima, ali pa jedni povesti in jedni epični pesmi.

Spisi, ki se poganjajo za častno nagrado, morajo biti takšni, da po obliki in vsebini ustrezajo umetniškim zakonom pripovedne književnosti v obče, poleg tega pa še književ- nim namenom „Slovenske Matice“ posebej. Pisatelji, katerim se prisodijo častne nagrade, **prejmo vrhu tega za svoja dela še navadne pisateljske nagrade**, katere plačuje „Slovenska Matica“ vsled § 12. svojega opravnega reda po 25—40 gld. za tiskovno póló. Rokopise je brez pisateljevega imena pošiljati odboru „Slovenske Matice“

do 1. mal. srpana 1896. leta.

Pisateljevo ime je pridejati rokopisu zapečateno in opremljeno z dotičnim geslom. Ker hoče odbor s tem razpisom ustreči veliki večini Matičnih udov ter jim v roke podati lepo zabavno knjigo, pričakuje, da se slovenski pripovedni pisatelji — zlasti pri-

znani slovenski pripovedniki, ki so se doslej ogibali „Slovenske Matice“ — primerno odzovejo njegovemu pozivu.

V Ljubljani dné 1. grudnia 1895.

Fr. Levec, predsednik.

E. Lah, tajnik.

Pomagalo je. Guverner španske provincije Guadalajare našel je posebno sredstvo, s katerim je prisilil one občine, ki so dolgovale učiteljem plače, da so jih plačale. Strogo je prepovedal v vseh dotičnih občinah borbe z biki. Da uidejo Španjci tej hudi kazni, spravljali so na vse mogoče načine denar skupaj in v enem mesecu so vplačali učiteljem dolgovano vsoto 400.000 pezeta.

Zahvala. Podpisani je za malo vsotico prejel od slavnega društva „Narodna Šola“ veliko šolskega blaga za tukajšnjo v resnici revno šolo, in za to izreka podpisani „Narodni Šoli“ najtoplejšo zahvalo v imenu šolske mladine.

Šolsko voditeljstvo v Št. Juriji pod Kumom, dné 4. grudnia 1895.

Ivan Rodič.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna Šola“ je blagoizvolilo za mali znesek mnogo raznega šolskega blaga tukajšnji šoli nakloniti.

Za ta prelepi dar se podpisani v svojem in v imenu revne šolske mladine pri srčno zahvaljuje ter zakliče: Bog plati!

Horjul dné 4. grudnia 1895.

J. Pokorn.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1689.

o. šol. sv. Na trirazrednici v Knežaku se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje tretje učno mesto s prijemki IV. plačilnega razreda.

Prošnje do 20. prosinca 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, 6. grudnia 1895.

Št. 3278.

Obrok za vlaganje prošenj za službo učitelja-voditelja na naši petrazredni deški ljudski šoli v Trstu z letno plačo 800 gld., ki je bila razpisana do 20. listopada t. l., se podaljšuje do 10. prosinca 1896. l. s pristavkom, da se bode učitelj-voditelj zavaroval za pokojnino letnih 500 gld.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, dné 8. grudnia 1895.

Listnica. *Bližamo se koncu leta in mnogo častitih naših naročnikov je na dolgu z naročnino ne le za zadnje polletje, nego tudi za celo leto, da celó za dve in tri leta. Naročniki so jedina naša zaslonba ter je odvisen napredek našega lista od rednega plačevanja naročnine. Prosimo torej vse naše častite naročnike, ki niso še plačali naročnine do konca leta, naj to prej ko mogoče storé, ker nam je urediti račune s tiskarno. Zajedno izrekamo nado, da nam dosedanji naročniki ostanejo zvesti tudi v bodočem letu ter nam pridobé obilo novih naročnikov. Vsakdo deluj v svojem krogu na tó, da se naročé na naš list udje krajnega, okrajnega in deželnega šolskega sveta, čitalnice, bralna društva, naši poslanci ter drugi vplivni možje. Kaj nam pomaga, če pišemo o naših težnjah in potrebah, pa to potem sami beremo, merodajni krogi pa o vsem tem nič ne vedó. Le naprej!*

Čast. naročnikom „Učiteljskega Tovariša“.

Za naročnike „Uč. Tov.“ sem tudi letos priredil originalne platnice z zlatim tiskom na prednji strani in po hrbtu po načinu, kakor so v navadi platnice pri zakonskih zbirkah. V nadi, da dobim dosti naročnikov, postavil sem ceno samo na **30 kr.** (po pošti 40 kr.) Za obilo naročbo se priporoča

Ivan Bonač, knjigovez

Ljubljana, Šelenburgove ulice šte. 6.

VABILO

k

OBČNEMU ZBORU

„Slovenskega učiteljskega društva“

ki bode

dné 28. grudna t. l. ob 9. uri dopoludne v mestni dvorani

z nastopnim dnevnim redom:

1. Predsednikov ogovor. — 2. Tajnikovo poročilo. — 3. Blagajnikovo poročilo. — 4. Poročilo pregledovalcev računov. — 5. Knjižničarjevo poročilo. — 6. Poročilo o dohodkih za A. Praprotnikov spomenik. — 7. Kako bi praznovali petdesetletnico vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.? (Poroča g. J. Dimnik). — 8. Ureditev učiteljskih plač na Kranjskem. (Poroča g. Luka Jelenc). — 9. Osnovanje zaveze okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem. (Poročevalec g. J. Dimnik). — 10. Volitev odbora. — 11. Volitev pregledovalcev računov. — 12. Volitev delegatov za prihodnje zborovanje „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. — 13. Samostalni predlogi.

Na predvečer, t. j. dné 27. grudna bode v klubovi sobi „Pri slonu“ ob 6. uri zvečer

OBČNI ZBOR

„Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“

z nastopnim dnevnim redom:

1. Predsednikov ogovor. — 2. Tajnikovo poročilo. — 3. Blagajnikovo poročilo. — 4. Volitev odbora. — 5. Volitev pregledovalcev računov za l. 1895. in 1896. — 6. Predlogi in nasveti.

Po občnem zboru bode ravno tu skupščinarjem na cast „zabavni večer“ Slovenskega učiteljskega društva, pri katerem bosta predavala gg. Fr. Črnagoj in Al. Kecelj. Gosti dobro došli!

K obilni vdeležbi vabi

odbor.

Ljubljana, dné 1. grudna 1895.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

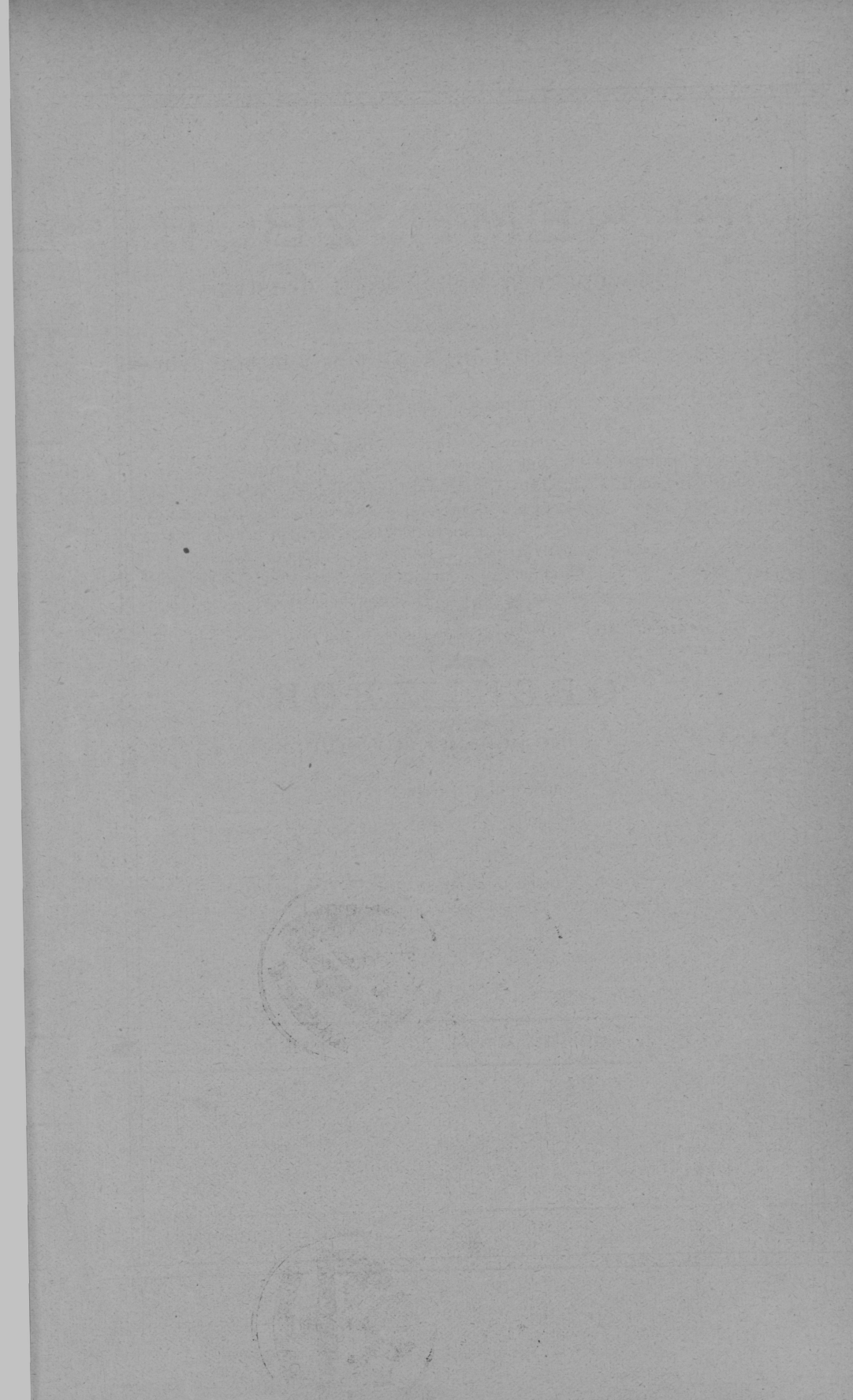
«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 $\frac{1}{4}$ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

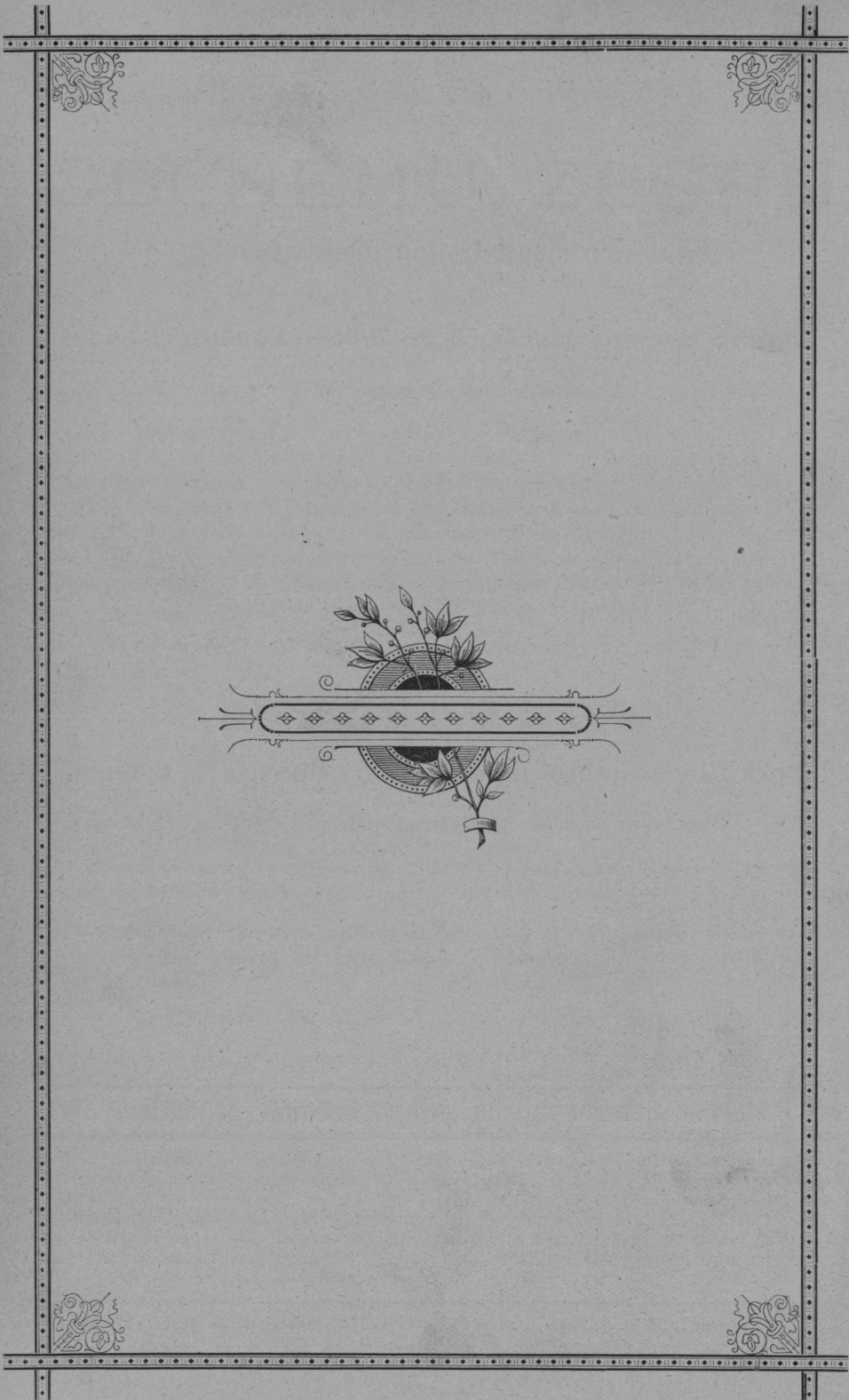
Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.

UC
TO
1

XXY

